

***In memoriam* prof. emer. dr. sc. Đuro Benić (1950. – 2024.)**

Šestog svibnja 2024. napustio nas je prof. emer. dr.sc. Đuro Benić, dugogodišnji glavni urednik i jedan od utemeljitelja časopisa *Ekonomska misao i praksa*. Njegovim iznenadnim odlaskom hrvatska ekonomska znanost ostala je osiromašena za jednog od vodećih stručnjaka iz područja teorijske ekonomije, a Sveučilište u Dubrovniku za jednog od svojih najproduktivnijih autora. Tijekom više od dva desetljeća suradnje imao sam privilegiju upoznati profesora Benića ne samo kao nastavnika i mentora već i kao kolegu te, iznad svega, kao prijatelja. Stoga ovaj tekst pišem ne kao klasični *In memoriam*, nego kao osobno svjedočanstvo o njegovoj veličini i praznini koju je ostavio svojim odlaskom.

Profesor Benić rođen je 1950. godine u Dubrovniku, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Diplomirao je na Ekonomskom fakultetu u Beogradu 1972. godine, a magistarski rad obranio je na Fakultetu za turizam i vanjsku trgovinu 1983. godine. Doktorsku disertaciju pod naslovom *Utjecaj politike cijena na ekonomski položaj trgovine u Jugoslaviji* obranio je na Sveučilištu u Splitu 1989. godine. Njegova profesionalna karijera bila je isprepletana uspješnim menadžerskim radom u jednom od vodećih trgovačkih poduzeća u bivšoj Jugoslaviji te akademskim angažmanom. Od 1983. godine uključio se u nastavni proces na Fakultetu za turizam i vanjsku trgovinu (FTVT) u Dubrovniku, gdje je 1990. godine zasnovao radni odnos. Na tom je fakultetu napredovao do zvanja redovitog profesora u trajnom izboru 2003. godine. Nakon odlaska u mirovinu 2020. godine, Sveučilište u Dubrovniku, u čijem je stvaranju aktivno sudjelovao, dodijelilo mu je počasno znanstveno-nastavno zvanje *professor emeritus*.

Tijekom više od tri desetljeća generacije studenata bivšeg FTVT-a, kasnije Sveučilišta u Dubrovniku, kao i brojnih drugih visokih učilišta u Hrvatskoj i inozemstvu, svoje prve ekonomske korake započinjale su na njegovim predavanjima iz Osnova ekonomije, Mikroekonomije i Makroekonomije, a predavao je i na 55 poslijediplomskih i doktorskih studija u Hrvatskoj i inozemstvu. U doba digitalne transformacije obrazovnog procesa bio je jedan od rijetkih profesora koji su svojom strašću i predanošću uspjeli zadržati pozornost i divljenje studenata bez pomoći, danas sveprisutnih, digitalnih pomagala. Njegova predavanja bila su više od samog prenošenja znanja; bila su inspiracija i poticaj za kritičko razmišljanje i istraživanje. Bio je profesor koji je svojim primjerom motivirao studente da teže izvrsnosti i nikada ne prestanu tražiti odgovore na ključna pitanja ekonomije.

Rad sa studentima uvijek je zauzimao posebno mjesto u životu i djelovanju profesora Benića. Njima je ostavio nasljeđe u obliku šest sveučilišnih i deset srednjoškolskih udžbenika, koji su objavljeni u više od četrdeset izdanja uglednih izdavača i prodani u, za većinu nedostižnih, sto šezdeset pet tisuća primjeraka. Riječima s predstavljanja jedne od njegovih brojnih knjiga, bio je iznimka u hrvatskoj ekonomskoj profesiji, sposoban govoriti i pisati umješnošću i upornošću o *hard-coreu* ekonomije. To uključuje Osnove ekonomije,

Mikroekonomiju i Makroekonomiju, ne samo obradom pojedinih problema već i sintezom svih ključnih tema znanstvenog područja kojim se bavio. Osobito se ističe njegov doprinos ranih 1990-ih, kada je svojim udžbenikom *Osnove ekonomije* popunio prazninu u domaćoj udžbeničkoj literaturi. Bio je to prvi sveobuhvatni temeljni udžbenik iz ekonomije u Republici Hrvatskoj koncipiran na pristupu koji tretira tržište i cijene, odnosno optimizaciju, kao ključne elemente alokacijskog mehanizma, inzistirajući na profesionalno usmjerenom ekonomskom rezoniranju. Ovaj udžbenik postao je osnovni resurs za brojne studente ekonomije, pružajući im čvrste temelje za daljnje akademsko i profesionalno usavršavanje.

Njegova predanost obrazovanju i pristupačnost studentima ostavila je dubok trag na svima nama koji smo imali čast biti njegovi studenti. Godinama nakon položenih ispita, kao njegov asistent i tada već na poslijediplomskom studiju u inozemstvu, postao sam svjestan važnosti jedinstvene i neponovljive jednostavnosti kojom je profesor Benić prevodio najkompleksnije koncepte ekonomske teorije u pristupačan jezik čineći ekonomiju razumljivom i zanimljivom širokom krugu studenata. Njegova sposobnost da teške teorijske ideje približi studentima na razumljiv način bila je izvanredna. Ta pedagogija ostavila je trajne čvrste temelje u našem razumijevanju ekonomije, ali nas je oblikovala i kao nastavnike, olakšavši nam kasniji znanstveni i profesionalni put.

Profesor Benić nije bio samo profesor nego i vodič kroz akademski svijet, uvijek otvoren za razgovor i spreman pružiti savjet. Njegova vrata bila su uvijek otvorena, a vrijeme koje je provodio sa studentima nije bilo ograničeno isključivo na formalne sate konzultacija. Mnogi od nas sjećaju se dugih razgovora u njegovu uredu, gdje smo ne samo raspravljali o ekonomskim teorijama već i o životnim pitanjima, karijernim odlukama i osobnim izazovima. Njegova sposobnost da prepozna potencijal u svakom studentu, da ih motivira i inspirira bila je izvanredna. Često je govorio da je najveće priznanje koje može dobiti upravo uspjeh njegovih studenata. Zbog toga su rezultati studentskih anketa iz Dubrovnika, Zagreba, Rijeke, Splita i brojnih drugih sveučilišta na kojim je ostavio trag, a koji su svjedočili o njegovoj iznimnoj predanosti i utjecaju, zauzimali posebno mjesto u njegovu srcu i krasili zidove njegova ureda.

Bio je mentor više od četrdeset uspješno obranjenih diplomskih radova, deset uspješno izrađenih i obranjenih magistarskih radova na poslijediplomskim znanstvenim studijima te jednog završnog rada na poslijediplomskom specijalističkom studiju. Također je bio mentor triju uspješno izrađenih i obranjenih doktorskih radova. Profesor Benić je ustrajno zagovarao slobodu istraživanja i istraživačku neovisnost mlađih suradnika kojima je bio mentor, a koji su kasnije uspješno doktorirali i danas ostvaruju zapažene znanstveno-nastavne karijere. Pored neposrednih mentorstava, profesor Benić je u skoro 50 navrata kao predsjednik i član stručnih povjerenstava na znanstvenim magisterijima i doktoratima pomogao stručnom napredovanju brojnih današnjih afirmiranih istraživača, znanstvenika i sveučilišnih profesora te stručnjaka u gospodarstvu.

Iz osobnog iskustva mogu posvjedočiti da je profesor Benić bio mentor kakvog je teško pronaći – prava enciklopedija znanja i vrelo mudrosti, a

istovremeno nevjerojatno nenametljiv. Njegova duboka erudicija i široko znanje omogućavali su mu da odgovori na gotovo svako pitanje, nudeći ne samo informacije već i kontekst te razumijevanje koje je nadilazilo osnovne podatke. Usprkos svom impresivnom intelektualnom kapacitetu, profesor Benić nikada nije nametao svoje mišljenje. Radije je nježno usmjeravao svoje studente, potičući ih da sami dođu do zaključaka i razvijaju vlastite ideje. Njegova sposobnost da pažljivo sluša, promišljeno odgovara i nenametljivo vodi svoje studente kroz akademske izazove činila ga je mentorom kojeg su svi cijenili i poštovali. Njegova skromnost i pristupačnost, unatoč njegovu ogromnom znanju, inspirirale su studente da se osjećaju slobodnima u postavljanju pitanja i traženju savjeta, znajući da će uvijek dobiti pažljiv i podržavajući odgovor.

Pored toga što je bio rijetko izvrstan nastavnik, profesor Benić dao je i velik doprinos hrvatskoj ekonomskoj misli koji će tek trebati pomno raščlaniti. U svojim knjigama i preko 170 znanstvenih radova objavljenih na hrvatskom i engleskom jeziku u 15 zemalja na šest kontinenata bavio se temama utjecaja politike cijena na položaj trgovine u gospodarskom sustavu, problemom izbora u uvjetima neizvjesnosti i vremenskoj dimenziji, alternativnim funkcijama cilja poduzeća s obzirom na odnos vlasništva, rukovođenja i kontrole, granicama racionalnosti tržišnih rješenja te problemima tranzicije bivših socijalističkih zemalja. Prvi je u Hrvatskoj otvorio problematiku utjecaja politike cijena na položaj trgovine, izbora potrošača u vremenskoj dimenziji te je pokrenuo, s gledišta suvremene gospodarske prakse, vrlo značajno pitanje alternativnih teorija ponašanja poduzeća o kojem je do tada u domaćoj znanstvenoj i stručnoj publicistici gotovo izostala rasprava.

Na prijelazu stoljeća Đuro Benić napravio je daljnji iskorak u znanstvenom istraživanju, i to tako što je uz problematiku teorijske ekonomije i mogućnosti primjene pojedinih koncepata u praksi ušao u dublja istraživanja dvaju aktualnih problema koji su pritiskali sva tranzicijska gospodarstva, pa tako i hrvatsko. To je, s jedne strane, sama problematika tranzicije u tržišna gospodarstva i mogućnosti njezina ubrzanja, a s druge, znanstveno zaintrigiran niskom mikroekonomskom učinkovitošću naših poduzeća, istražuje mogućnosti podizanja te učinkovitosti, i to, uz neophodno restrukturiranje i organizacijsko redizajniranje, poticanjem poduzetništva, podizanjem razine *know-how* menadžmenta, a naročito primjenom koncepta potpunog upravljanja kvalitetom. Tim je radovima ne samo istražio navedene problematike već je i znanstveno poticajno djelovao u pravcu rasprava o mogućnostima i putevima postizanja značajnijih makroekonomskih rezultata. S druge strane, pridonio je potpunijem znanstvenom sagledavanju problematike mikroekonomske učinkovitosti te ukazao na moguće puteve i akcije za njezino povećanje.

Posljednjih se godina profesor Benić intenzivno posvetio istraživanju povijesti ekonomske misli, usmjerivši svoje znanstvene interese prema razumijevanju evolucije ekonomskih teorija i ideja tijekom povijesti. O važnosti njegova doprinosa u ovom području najbolje svjedoči činjenica da su njegovi radovi, objavljeni u proteklom desetljeću na *Portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa Hrčak*, posjećeni više od 15 000 puta i preuzeti preko 12 000

puta. Ovi podaci ne samo da ukazuju na veliku zainteresiranost akademske zajednice i šire publike za njegova istraživanja već i na relevantnost i kvalitetu njegovih radova. Profesor Benić svojim je istraživanjima značajno obogatio korpus znanja o povijesti ekonomske misli, pružajući nova saznanja i perspektive koje su postale neizostavan dio literature na ovom području. Njegova strast za istraživanjem i neiscrpna znatiželja nastavili su ga voditi prema kompleksnim i često zaboravljenim aspektima ekonomske povijesti, otvarajući nove puteve za buduće istraživače i studente.

U *Ekonomskoj misli i praksi* profesor Benić dao je neizmjeran doprinos. Od pokretanja časopisa 1992. godine, bio je član uredništva, a od 1994. do 2020. godine obnašao je dužnost glavnog i odgovornog urednika. Tijekom tri desetljeća njegova upravljanja časopis je postao prepoznatljiv i uvažen u znanstvenoj zajednici, uvršten u gotovo sve relevantne međunarodne bibliografske baze podataka. Nedavno prihvaćanje časopisa za indeksaciju u bibliografskoj bazi *Scopus* predstavlja kulminaciju procesa koji je započeo tijekom njegova mandata kao glavnog urednika. Tijekom tih turbulentnih vremena profesor Benić uspio je ne samo održati već i unaprijediti rad časopisa. Njegova vizija, posvećenost i stručnost omogućili su časopisu da raste i evoluirao, postajući platforma za objavljivanje visokokvalitetnih znanstvenih radova iz područja ekonomije. Pod njegovim vodstvom *Ekonomska misao i praksa* stekla je reputaciju prestižnog časopisa, privlačeći autore i čitatelje iz cijelog svijeta. Može se reći da je još jedno od trajnih svjedočanstava njegova doprinosa akademskoj zajednici.

Iako već nekoliko godina nije predavao, možda najbolje o veličini profesora Benića svjedoči dugi niz bivših studenata koji su došli na njegov ispraćaj. Bilo bi mu zasigurno drago vidjeti sve one kojima je posvetio velik dio svog života, okupljene da mu odaju počast. Za sve nas koji smo rasli uz profesora Benića, njegovo nasljeđe ostaje trajno i neprocjenjivo. Njegovi udžbenici i radovi nastavit će oblikovati buduće generacije ekonomista, dok će njegova sjećanja, savjeti i lekcije zauvijek ostati urezani u našim srcima. Profesor Benić nije bio samo učitelj; bio je mentor, prijatelj i neiscrpna inspiracija. Njegov doprinos znanosti i obrazovanju nastavit će živjeti u svima nama koji smo imali čast učiti od njega, a mi ćemo dalje prenositi njegove vrijednosti i znanja na one koji dolaze poslije nas. Tako će profesor Benić i dalje biti prisutan u svakom segmentu našeg profesionalnog i osobnog života, podsjećajući nas na važnost strasti, predanosti i ljudskosti u svemu što radimo.

prof. dr. sc. Nebojša Stojčić

Glavni i odgovorni urednik